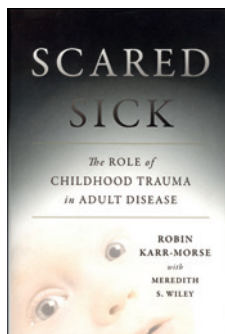

Syk av redsel

Robin Karr-Morse, Meredith S. Wiley
Scared sick
 The role of childhood trauma in adult disease.
 301 s. New York: Basic Books, 2012.
 Pris USD 27
 ISBN 978-0-465-01354-8

Den nyeste stressforskningen trekker veksler på et stadig større og flerfaglig kunnskapsfelt som, med det overordnede temaet «virkning av stress med henblikk på helse», har innlemmet flere basale og kliniske fag i et konglomerat kalt PNEI. Akronymet favnet i begynnelsen psykologi, nevrologi med nevreradiologi og -endokrinologi, endokrinologi og immunologi, deretter genetikk og epigenetikk, og i de siste årene også telomerforskningen. I dette fagfeltet utforsker man samspillet mellom menneskers biografi og menneskelig biologi, kortere sagt: hvordan erfaring preger fysiologien. Kunnskapen handler med andre ord om den levde kroppen, den som livets samlede erfaring er innskrevet i. Selvsagt bruker man i det helt naturvitenskapelig orienterte feltet ikke den fenomenologiske termen «den levde kroppen». Like fullt leverer man nå stadig mer differensiert og detaljert kunnskap, ned til cellulært og genetisk nivå, om hvordan det å leve under langvarig eller konstant belastning – i form av samfunnskriser, krig, terror og flukt, tortur, vold, misbruk og mishandling, utbytting, marginalisering og stigmatisering, mobbing og trakassering – tærer på kroppens vitalitetsbevarende evner og systemer. Og man blir stadig mer opptatt av å forstå hvordan det å bli til (prenatal tid), bli født (perinatal tid) og å være barn og ungdom under slike forhold «programmerer», i betydningen preger og former, den enkeltes kropp og fremtidige helse.

Dette forskningsfeltet og denne kunnskapen er stoffet som forfatterne, familierapeut Robin Karr-Morse med hjelp av juristen Meredith Wiley, legger frem. Karr-Morse har strukturert boken med utgangspunkt i de nå kjente sammenhengene mellom traumatisk erfaring i barndom og oppvekst på den ene siden og helsen i voksenlivet på den andre. Slik favner hun et urovekkende, men stadig mer solid belagt fenomen: Traumatisk erfaring overskrider generasjonsgrensen. En oppvekst med alvorlige traumer øker ikke bare gutters og jenters risiko for å utvikle alvorlige sykdommer når de blir voksne, men også deres barns risiko for både å oppleve traumer og å utvikle alvorlig sykdom.

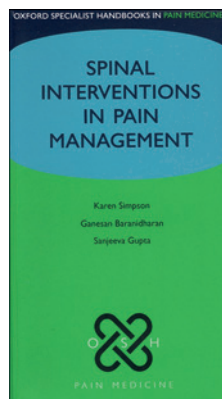
Karr-Morse har evnet å kondensere denne kunnskapen i en bok som til tross for sitt tunge stoff faktisk er lettlest og dessuten lesbar for alle som ikke har detaljkunnskap om de involverte fagenes begrepsverden. Hun viser at et barn som er livredd, ikke bare får sin fysiologi forstyrret, men også sin verdensoppfatning: Å ha vært skaket og blitt fylt med redsel påvirker barnets forståelsesramme av hvordan verden er. Det skakede, misbrukte, mishandlede, terroriserte, forsømte, avviste barnet tolker verden ut fra grunnleggende utrygghet, vedvarende alarm og angst, konstant beredskap eller – og det synes ytterst problematisk – kronisk avmakt.

Denne boken er en gave til alle som ønsker å forstå hvordan biologi og biografi henger sammen, og hvordan personlig erfaring påvirker kroppslig materie, og det uten å måtte lese seg inn i et berg av faglitteratur som er utilgjengelig for de fleste lesere. Boken inneholder også en bekreftelse for alle som lenge har tenkt – eller visst – at levde liv og opplevde helse henger sammen. Forfatterne uthever nemlig budskapet som nå kommer fra det foran beskrevne kunnskapsfeltet: «mind matters», bokstavelig. De rådende behandlings-

tilnærmingene som forfatterne nevner på slutten, må selvsagt sies å være tentative. Så lenge ikke medisinfaget har tatt den her omtalte kunnskapen til etterretning og revidert sitt teoretiske grunnlag, blir ingen virkelig adekvate behandlinger mulig. Man må derfor legge desto mer vekt på å forebygge at barn får en traumatiserende oppvekst og på å forstå virkningen av traumatisk erfaring. Boken er svært viktig for leger fordi den på en måte handler om «die gesamte Medizin».

Anna Luise Kirkengen
 Enhet for fag og forskning
 Akershus universitetssykehus

Spinale intervensjoner for de få

Karen Simpson, Ganesan Baranidharan,
 Sanjeeva Gupta
Spinal interventions in pain management
 269 s, tab, ill. Oxford: Oxford University Press,
 2012. Pris GBP 38
 ISBN 978-0-19-958691-2

I forordet forutsetter forfatterne at leseren har en ganske omfattende kunnskap om smertebehandling og kjenner indikasjoner og kunnskapsgrunnlag for de ulike intervensjonene. Hensikten er derfor at boken skal være en praktisk guide til anvendt anatomi og utførelse av spinale intervensjoner i smertebehandling.

Boken, som er i lommeformat, består av 14 kapitler. De tre første er bakgrunnskapitler om anvendt anatomi, bildediagnostikk og medikamenter/utstyr. De påfølgende ti kapitlene er bygd opp rundt de ulike intervensjonene, mens det siste kapitlet handler om juridiske forhold.

De fleste av intervensjonene som forfatterne beskriver, utføres i Norge bare av et fåtall leger. Det skyldes at de fleste kroniske smertetilstander bør behandles ikke-medikamentelt og tverrfaglig, og at medikamenter og stikkeprosedyrer derfor kun er indisert hos et fåtall nøye utvalgte pasienter. Innlæring av teknikkene bør skje gjennom mester-svenn-læring. Teksten er for knapp til å kunne fungere som lærebok for den som skal lære teknikkene. Den kan nok være nyttig som en sjekklister før man skal utføre prosedyrene, men altså kun som et supplement til mer omfattende bøker hvor man har søkelyset rettet mer mot pasientseleksjon/diagnostikk, og hvor illustrasjonene av den praktiske gjennomføringen er bedre.

Olav Magnus S. Fredheim
 Nasjonal kompetansetjeneste for sammensatte lidelser
 St. Olavs hospital